

Proa

PATRICK MODIANO
Tinta invisible

Traducció de MERCÈ UBACH

PATRICK MODIANO

TINTA INVISIBLE

Traducció de Mercè Ubach

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: març del 2022

Títol original: *Encre sympathique*

© Éditions Gallimard, París, 2019

Per la traducció: © Mercè Ubach Dorca, 2022

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Proa

Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.proa.cat

Fotocomposició: Realització Planeta

ISBN: 978-84-7588-933-7

DIPÒSIT LEGAL: B. 1.452-2022

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

En aquesta vida hi ha pàgines en blanc, buits que endevines si obres el «dossier»: una simple fitxa d'un portafolis d'un color blau cel que s'ha tornat pàl·lid amb el pas del temps. Gairebé blanc, també, aquest antic blau cel. I la paraula *dossier* està escrita al bell mig del portafolis. Amb tinta negra.

És l'únic vestigi que em queda de l'agència d'en Hutte, l'única traça del meu pas per aquelles tres estances d'un pis antic amb unes finestres que donaven a un pati. Jo no tenia gaire més de vint anys. El despatx d'en Hutte ocupava l'habitació del fons, amb el moble arxivador. Per què aquest «dossier» i no un altre? Pels buits, sens dubte. A més, no estava desat a l'arxivador, sinó que era allà, abandonat damunt l'escriptori d'en Hutte. Un «afer», com deia ell, que encara no s'havia resolt —es resoldria mai?—, el primer de

què m'havia parlat el vespre que m'havia contractat «a prova», per dir-ho amb paraules seves. I al cap d'uns mesos, un altre vespre a la mateixa hora, quan vaig renunciar a la feina i vaig deixar l'agència definitivament, em vaig ficar a la cartera, sense que en Hutte ho veiés i després d'haver-me'n acomiadat, la fitxa dins el portafolis blau cel que tenia damunt la taula. Com a record.

Sí, la primera missió que en Hutte m'havia confiat tenia relació amb aquesta fitxa. Havia d'anar a preguntar a la portera d'una finca del districte 15è si tenia cap notícia sobre una tal Noëlle Lefebvre, una persona que per a en Hutte suposava un doble problema: no només havia desaparegut d'un dia per l'altre sinó que, a més a més, la seva veritable identitat no quedava clara. En Hutte m'havia encarregat que, després de la porteria, m'arribés a una oficina de Correus proveït d'un carnet que m'havia donat ell. Hi figurava el nom de Noëlle Lefebvre, la seva adreça i una foto seva, i servia per retirar la correspondència a la finestreta dels apartats de correus. L'anomenada Noëlle Lefebvre se l'havia descuidat a casa seva. I, a més, també havia d'anar a un cafè determinat per saber si havien vist la Noëlle Lefebvre en els últims

temps, asseure'm a una taula i quedar-m'hi fins al vespre per si la Noëlle Lefebvre hi feia la seva aparició. Tot això, al mateix barri i el mateix dia.

La portera de la finca va trigar molt a contestar-me. Jo havia anat picant cada vegada més fort al vidre de la porteria. La porta es va mig obrir i va mostrar una cara endormiscada. D'entrada em va fer l'efecte que el nom «Noëlle Lefebvre» no li deia res.

—Que l'ha vista, últimament?

La dona va acabar dient-me, amb veu seca:

—...No, senyor... Fa més d'un mes que no la veig.

No vaig gosar fer-li altres preguntes. Tampoc no hauria tingut temps de fer-ho, perquè va tancar la porta de seguida.

A la finestreta de l'apartat de correus, l'empleat va examinar el carnet que li allargava.

—Però vostè no és la Noëlle Lefebvre, senyor.

—És que s'ha absentat de París —li vaig dir—. M'ha encomanat que anés a buscar-li la correspondència.

Llavors es va aixecar i es va acostar a un caseller. Va examinar les poques cartes que contenia. Va tornar on jo era i em va fer un senyal negatiu amb el cap.

—No hi ha res a nom de Noëlle Lefebvre.

Només em quedava anar al cafè que m'havia dit en Hutte.

Un dia a primera hora de la tarda. Ningú al petit local, llevat d'un home, que llegia el diari darrere el taulell. No em va veure entrar i no va interrompre la lectura. Jo ja no sabia en quins termes formular la pregunta. Simplement allargant-li el carnet de l'apartat de correus a nom de Noëlle Lefebvre? M'incomodava, el paper que en Hutte em feia fer i que lligava tan poc amb la meva timidesa. L'home va alçar el cap en direcció a mi.

—No deu pas haver vist la Noëlle Lefebvre, aquests últims dies?

Em va fer l'efecte que parlava massa de pressa, tan de pressa que em menjava les paraules.

—La Noëlle? No.

Em va contestar de manera tan breu que vaig estar temptat de fer-li més preguntes sobre aquesta persona. Però tenia por de despertar-li la malfiança. Em vaig asseure en una de les taules de la terrasetta que ocupava part de la vorera. L'home va venir a prendre nota de la comanda. Era el moment de parlar-li per aconseguir-ne més informació. Dins el cap se m'atropellaven frases anodines, que hau-

rien pogut provocar en ell respostes precises. «De totes maneres l'esperaré... amb la Noëlle no se sap mai... Creu que encara viu al barri?... Fixi's, m'ha dit de quedar aquí... Que fa gaire que la coneix?».

Però quan em va servir la granadina, no vaig dir res.

Em vaig treure de la butxaca el carnet que en Hutte m'havia confiat. Avui, en un altre segle, he parat d'escriure un instant a la pàgina 13 de la llibreta Clairefontaine per tornar a mirar aquest carnet que forma part del «dossier». «Certificat d'emissió d'una autorització de recepció sense recàrrec de la correspondència adreçada a aquest apartat postal. Autorització núm. 1. Cognom: Lefebvre. Nom: Noëlle, empadronada al districte 15è de París. Carrer i número: Convention, 88. Fotografia de la titular. Està autoritzada a rebre, sense recàrrec, la correspondència que li sigui enviada en aquest apartat postal».

La foto és molt més gran que la d'un simple fotomaton. I massa fosca. No se li endevina el color dels ulls. Ni dels cabells: castanys? Ros fosc? A la terrassa del cafè, aquella tarda, mirava amb tota l'atenció possible aquell rostre de trets a penes distingibles, i no estava segur de poder reconèixer la Noëlle Lefebvre.

M'enrecordo que érem al començament de la primavera. A la petita terrassa hi tocava el sol, i el cel s'enfosquia de tant en tant. Un tendal per damunt de la terrassa em protegia dels ruixats. Quan veia avançant per la vorera una silueta que podria ser la de la Noëlle Lefebvre, la seguia amb la mirada per si entrava al cafè. Per què en Hutte no m'havia donat indicacions més precises sobre la manera d'abordar-la? «Ja te'n sortiràs. Estalona-la, i així em podràs dir si encara es mou per aquest barri». El verb *estalonar* m'havia provocat una riallada. I en Hutte m'havia observat en silenci, amb les celles arrugades, amb l'aire de retreure'm la meva lleugeresa.

La tarda passava lentament, i jo encara estava assegut en una de les taules de la terrassa. Imaginava els trajectes que feia la Noëlle Lefebvre de casa seva a Correus, i de Correus al cafè. Sens dubte freqüentava altres llocs del barri: un cinema, algunes botigues... Dues o tres de les persones amb qui es creuava sovint pel carrer podrien donar fe de la seva existència. O una sola persona amb qui compartís la vida.

Aniré cada dia a la finestreta de l'apartat de correus, em vaig dir. Tard o d'hora m'anirà a parar a les mans una carta, una d'aquelles cartes que no arriben mai al seu destinatari. Que se n'ha

anat sense deixar cap adreça. O bé: em quedaria un temps al barri. Hi llogaria una habitació d'hotel. Pentinaria la zona compresa entre casa seva, Correus i el cafè, i ampliaria el camp d'observació en cercles concèntrics. Pararia molt d'esment a les anades i vingudes de la gent pel carrer, i em familiaritzaria amb les seves cares com aquell que sotja les oscil·lacions d'un pèndol, preparat per copsar-ne els moviments més furtius. N'hi havia prou de tenir una mica de paciència, i, en aquella època de la meua vida, em sentia capaç d'esperar durant hores sota el sol i els ruixats.

Al cafè hi havien entrat uns quants clients, però entre ells no havia reconegut la Noëlle Lefebvre. A través del vidre, darrere meu, els observava. Estaven asseguts als sofàs —tret d'un d'ells, que s'estava a la barra, parlant amb l'amo. En aquest, ja m'hi havia fixat quan ell havia arribat. Devia ser de la meua edat, en tot cas no tenia més de vint-i-cinc anys. Era alt, moreno, i portava una jaqueta de pell girada. L'amo m'assenyalava amb un gest gairebé imperceptible, i l'altre no em treia els ulls de sobre. Però amb el vidre que ens separava, m'era fàcil, girant el cap lleugerament, fer com si no m'hi hagués fixat.

«Senyor, sisplau... senyor...». De vegades sento

aquestes paraules en somnis, pronunciades en un to d'amabilitat afectada, però en el qual es percep una amenaça. Era el noi amb la jaqueta de pell girada. Jo feia com si sentís ploure.

—Sisplau... senyor... —El to era més sec, com d'algú que t'ha enxampat en flagrant delictes. Vaig aixecar el cap envers ell.— Senyor...

Em va sorprendre el terme *senyor* que havia fet servir, tot i que érem de la mateixa edat. Tenia els músculs facials contrets, i notava que jo li despertava una certa malfiança. Li vaig fer un somriure molt ample, però va semblar que aquest somriure l'exasperava.

—M'han dit que buscava la Noëlle... —S'havia quedat allà, davant la meua taula, com si volgués provocar-me.

—Sí. Potser vostè me'n podria donar alguna notícia...

—Amb quin dret? —em va preguntar amb veu altiva.

Tenia ganes d'aixecar-me i deixar-lo allà plantat.

—Amb quin dret? Doncs bé, és una amiga. M'ha encarregat que li vagi a buscar la correspondència a l'apartat de correus. —Li vaig ensenyar el carnet on hi havia enganxada la foto de la Noëlle Lefebvre.— La reconeix?

El noi contemplava la foto. Llavors va allargar

el braç com si volgués agafar el carnet, però jo l'hi vaig impedir amb un gest brusc. Al final es va asseure a la meua taula, o més aviat es va deixar caure a la cadira de vímet. M'adonava perfectament que ara sí que se'm prenia seriosament.

—No ho entenc... Va a buscar-li la correspondència que rep en un apartat postal?

—Sí. En una oficina de Correus que hi ha una mica més amunt, al carrer de la Convention.

—En Roger n'està al corrent?

—En Roger? Quin Roger?

—Que no coneix el seu marit?

—No.

Vaig pensar que havia llegit massa de pressa la fitxa, al despatx d'en Hutte, una fitxa molt curta, de tres paràgrafs amb prou feines. Tot i això, em semblava que no s'hi precisava pas que la Noëlle Lefebvre fos casada.

—Vol dir algú anomenat Roger Lefebvre? —li vaig preguntar. Ell es va arronsar d'espatlles.

—De cap manera. El seu marit es diu Roger Behaviour... I vostè, vostè qui és, exactament? —Havia acostat la seva cara a la meua, i em mirava amb ulls insolents.

—Un amic de la Noëlle Lefebvre... Jo la conec pel nom de soltera... —Ho vaig dir amb una veu tan serena que ell es va amansir una mica.

—És curiós que no l'hagi vist mai amb la Noëlle...

—Em dic Eyben. Jean Eyben. Vaig conèixer la Noëlle Lefebvre fa uns quants mesos. No m'ho ha dit mai, que estigués casada. —Ell guardava silenci i semblava realment contrariat.— La Noëlle em va demanar que anés a buscar-li la correspondència a Correus. Em pensava que ja no vivia en aquest barri.

—Doncs sí —va dir ell amb una veu greu—. Vivien al barri amb en Roger. Al número 13 del carrer Vaugelas. Però no n'he tingut més notícies.

—I com es diu, vostè? —Em vaig penedir de seguida d'haver-li fet la pregunta de manera tan abrupta.

—Gérard Mourade. —Decididament, la fitxa d'en Hutte era plena de llacunes. No s'hi feia cap esment del tal Gérard Mourade. Com tampoc de cap Roger Behaviour, el presumpte marit de la Noëlle Lefebvre.— No li ha parlat mai d'en Roger, la Noëlle?, ni de mi? Em sembla molt estrany... Em dic Gé-rard Mou-rade... —Va repetir el seu nom molt fort, separant les síl·labes, com si em volgués convèncer una vegada per totes de la seva identitat i despertar en mi un record perdut, o més aviat persuadir-me de la importància d'en

Gérard Mourade.— És com si no parléssim de la mateixa persona...

Tenia ganes de contestar-li, per tranquil·litzar-lo, que no s'equivocava i que al capdavant a França segur que hi havia un munt de Noëlle Lefebvre. I ens hauríem acomiadat tan amics.

Procuro transcriure mal que bé la conversa que vaig tenir aquella tarda amb l'anomenat Gérard Mourade, però només en resten fragments, al cap de tants i tants anys. M'hauria agradat que tot hagués quedat enregistrat en una cinta de magnetòfon. Així, escoltant-la avui, no tindria la sensació que la nostra conversa va tenir lloc en un passat molt llunyà, sinó que pertany a un present etern. Se sentiria com a soroll de fons, i per a sempre, el xivarri d'una tarda de primavera al carrer de la Convention, i fins i tot alguns esclats de veus de nens tornant de l'escola allà a la vora —uns nens avui convertits en adults d'una certa edat. I aquesta alenada de present, si hagués pogut travessar, intacta, gairebé mig segle, m'hauria ajudat a comprendre millor quin era el meu estat d'ànim en aquella època. En Hutte m'havia ofert una feina a la seva agència —una feina ben subalterna—, però jo en cap cas no volia comprometre'm en

aquesta direcció. Vaig pensar que aquesta ocupació provisòria em proporcionaria una sèrie de documents que més tard em podrien inspirar si em consagrava a la literatura. L'escola de la vida, d'alguna manera.

En Hutte m'havia explicat que feia unes quantes setmanes havia rebut la visita d'un «client» el nom del qual figurava a dalt de tot de la fitxa: Brainos, avinguda Victor-Hugo, 194. El client li havia demanat que investigués la desaparició de la Noëlle Lefebvre. I jo, des que m'havia presentat a la finestreta de l'apartat de correus esperava que una carta o un telegrama adreçats a la tal Noëlle Lefebvre ens en donés alguna pista. A la terrassa del cafè, i a mesura que el temps passava, havia recuperat l'esperança. Estava gairebé segur que apareixeria d'un moment a l'altre.

Ja vesprejava. En Gérard Mourade encara estava assegut davant meu.

—Sí que parlem de la mateixa persona —li vaig dir. I li vaig tornar a allargar el carnet de Correus. Ell el va examinar una bona estona.

—Sí que és ella. Però per què el carrer de la Convention? Si vivia amb en Roger al carrer Vaugelas.

—No creu que pot ser la seva adreça d'abans de casar-se?

—En Roger em va dir que ella acabava d'arribar a París quan es van conèixer.

La informació que en Hutte havia reunit era aproximada. Devia haver redactat la fitxa a correu, com faria un mal alumne amb el quadern de deures durant les vacances.

—Però vostè, m'agradaria molt saber on ha conegut la Noëlle, vostè...

Em tornava a mirar amb un posat de desconfiança. Vaig tenir la temptació de dir-li la veritat, de tant que aquell joc del gat i la rata acabava per cansar-me. Vaig buscar les paraules: fitxa... agència... Aquestes paraules m'irritaven. I fins i tot el nom «Hutte» em feia sentir incòmode, a causa d'una sonoritat inquietant que fins llavors no li havia notat. No vaig dir res. Em vaig saber aguantar a temps. A continuació, em penso que vaig experimentar el mateix alleujament per no haver-li revelat la meua veritable identitat que el que experimenta aquell que s'ha posat a cavall del parapet d'un pont per llançar-se daltabaix i hi renuncia. Sí, un alleujament. I també una lleugera sensació de vertigen.

—Vaig conèixer la Noëlle Lefebvre fa uns mesos a la consulta d'un tal Brainos.

Era el nom de l'home que en Hutte havia rebut i que volia saber el motiu de la desaparició de la Noëlle Lefebvre. Però aquell dia jo no em trobava a l'agència, i ara em sabia greu. En Hutte no m'havia fet cap descripció d'aquest individu.

—Vostè el coneix, en Brainos? —li vaig preguntar.

—No, no el conec de res. No l'he sentit mai, aquest nom, en boca ni de la Noëlle ni d'en Roger.

Segurament esperava que li donés detalls sobre aquest home, però jo no en sabia res. I a la fitxa en què sortia el seu nom tot el que se n'indicava era l'adreça: avinguda Victor-Hugo, 194. En Hutte bé hauria pogut fer-me alguns aclariments relatius al seu «client» abans d'enviar-me sobre el terreny.

Bé m'havia d'inventar alguna cosa, i dir-li alguna mentida per intentar arrencar-li alguna veritat. Naturalment, a mi sempre m'havia agradat treure el nas en la vida dels altres, per curiositat i també per una necessitat d'entendre'ls millor i de desenredar els fils embullats de la seva vida —cosa que sovint eren incapaços de fer ells mateixos, perquè ells vivien la seva vida de massa a la vora, mentre que jo tenia l'avantatge de ser-ne un simple espectador, o més aviat un testimoni, com es diria en el llenguatge judicial.

—Aquest Brainos... és un metge... Vaig conèi-

xer la Noëlle Lefebvre el maig passat, una tarda, a la sala d'espera d'aquest metge...

Va elevar les celles, amb cara de creure'm a mitges.

—A l'avinguda Victor-Hugo, 194... El maig passat...

Intentava trobar altres detalls per convèncer-lo millor que no li deia cap mentida, però confesso que aquell dia em costava penes i treballs lliurar-me a aquest exercici. Havia perdut pràctica? Li havia donat avantatge?

—Em penso que havia anat a veure el doctor Brainos perquè li fes una recepta...

—Una recepta de què?

Em sentia incapaç de contestar. Abans d'agafar el metro fins a la parada de Javel, hauria hagut d'escriure quatre notes en una llibreta, una mena de recordatori. Per no haver d'improvisar. «Doctor Brainos»... Que fals que sonava.

—Estava ansiosa... Estava preocupada per la feina... Necessitava tranquil·litzants...

—Ho creu de debò? Tan alleujada que se sentia de tenir feina a Lancel...

Lancel? Potser es tractava de la gran marroquineria de la plaça de l'Opéra. Era el moment d'arriscar-me per saber-ne més, de fer un bluf, segons l'expressió dels jugadors de pòquer.

—Em va dir que no li agradava gens haver d'agafar el metro cada matí i cada tarda per anar a la feina... Des de casa seva fins a la marroquineria Lancel, a la plaça de l'Opéra, ha de fer com a mínim dos transbordaments, oi?

Ell feia que sí amb el cap, en senyal d'aprovació. Sí, l'havia encertada. Tot i això, aquell vespre no em veia amb cor de continuar jugant a aquell joc. Corria el risc de perdre'm ben perdut a còpia d'avançar a cegues.

—És veritat —em va dir—, sovint es queixava dels trajectes en metro fins a Lancel... No era gaire pràctic, vivint en aquest barri...

—I en Roger, de què treballa?

Vaig fer la pregunta amb una veu distreta, com sense donar-hi cap importància. Era un mètode que m'havia ensenyat en Hutte per fer parlar la gent. «Si no», em deia, «corres el risc que se't tirin a sobre».

—En Roger? Oh, ha fet una mica tots els papers de l'auca... Quan el vaig conèixer, treballava de xofer en una empresa de mudances... I més tard a Orève, una floristeria del districte 16è... Fa uns mesos, va trobar feina com a ajudant de regidor en un teatre... gràcies a mi...

Mentre enumerava les diverses feines del tal Roger, semblava sentir una certa admiració per ell.

—En Roger sempre ressuscitava...

Aparentment, era una expressió que en Roger i ell devien repetir sovint, una mena de contrasenya. Però tan bon punt la va haver pronunciat, el somriure se li va congelar.

—I ara, Déu sap on és... L'última vegada que el vaig veure, em va dir que se n'anava a buscar la Noëlle...

—La primera a desaparèixer ha sigut ella? —li vaig preguntar.

—Sí. Un vespre, no va tornar, al carrer Vaugelas. L'endemà tampoc. Vaig acompanyar en Roger a Lancel. Allà, no en sabien res.

—I no tenen cap idea, ni vostè ni el seu marit, del que pot haver passat?

Vaig triar una fórmula neutra, «el que pot haver passat», perquè se sentís lliure de fer-me una confiança o una confessió. Era una altra de les lliçons d'en Hutte: no formular la pregunta amb gaire precisió. Evitar tota agressivitat en el decurs d'un interrogatori. Portar les coses «amb suavitat».

Em va semblar percebre una incomoditat, una vacil·lació, en ell.

—Què ha volgut dir, amb «el que pot haver passat»? —Sí, se sentia visiblement incòmode, com si sospités que jo en sabia alguna cosa. Però qui-

na? Em vaig estimar més contestar-li arronsant les espatlles. En silenci.

—I vostè, a què es dedica?

Vaig adoptar un to lleuger. Li somreia. Sentia que havia despertat la seva desconfiança altre cop, i que potser m'amagava algun detall sobre la Noëlle Lefebvre, el seu marit i ell mateix. Dues persones no desapareixen tan de pressa sense que algú del seu entorn proper no tingui alguna idea, ni que sigui confusa, sobre el que ha passat.

—Jo? Soc actor. Fa un any que estic inscrit a la formació Paupelix.

—I li va bé?

Sens dubte no havia tingut prou tacte, fent-li la pregunta d'una manera tan brusca.

—Faig de figurant en pel·lícules —em va dir secament—. Això em permet pagar-me les classes.

No n'havia sentit a parlar mai, de la formació Paupelix. En els pròxims dies, me'n vaig informar, i és per això que avui puc escriure el nom sense faltes d'ortografia: Paupelix, professor d'art dramàtic, carrer de l'Arcade, 37, districte 8è, París. Ara m'explicava certes expressions del rostre, certes poses i certs gestos una mica massa estudiats que li havia notat; segurament l'hi havia ensenyat el professor Paupelix.